

ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ҐРУНТІВ - СТРАТЕГІЧНЕ ЗАВДАННЯ СЬОГОДЕННЯ

Глинська К.Ю.,

студентка 1 року магістратури Національного університету
біоресурсів і природокористування України,
молодший фахівець по роботі з клієнтами компанії «БТУ-Центр».

glinskakata@gmail.com

Іванюк М.Ф.,

доцент, кандидат сільськогосподарських наук Національного
університету біоресурсів і природокористування України.

mivanyuk2016@gmail.com

Родючий ґрунт – ключ до продовольчої безпеки держави. Також він значно впливає на склад атмосфери, підземних і наземних вод і біологічне різноманіття. Понад 40% живих організмів пов'язані протягом свого життя з ґрунтами [1]. Але, на жаль, українські ґрунти зазнають нещадного впливу не тільки від недбайливого поводження землекористувачів, а й від військових дій спричинених нападом російської федерації.

Війна в Україні завдала значної шкоди навколишньому середовищу країни, зокрема сільськогосподарським угіддям, які наразі заміновані, а це понад 100 тис. кв. км території. Вчені стверджують, що в результаті воєнних дій було зруйновано щонайменше 10,5 млн гектарів сільськогосподарських угідь. Це становить 25% сільськогосподарських угідь України. За даними Державної екологічної інспекції, за час війни понад ґрунту забруднено сполуками, що становлять загрозу, а понад 59 тис. гектарів лісів та інших насаджень зазнали значних пошкоджень в результаті бойових дій. За

оцінками ФАО суттєвої деградації зазнали 33% сільськогосподарських земель в Україні, що на 13% більше у порівнянні з довоєнним періодом, а решта земель перебуває під її загрозою.

Для відновлення родючості постраждалих ґрунтів і введення їх в експлуатацію недостатньо лише розмінування або засипання усіх наявних вив. Залежно від рівня пошкодження земельної ділянки необхідно підбирати відповідний ефективний захід з відновлення [2].

В роботі проаналізовано, які кроки необхідно проводити для відновлення ґрунтів. Для вирішення такої нелегкої задачі необхідно використовувати комплексний підхід. За даними «Екодія» пропонується здійснити такі кроки:

1. *Комплексну еколого-геохімічну оцінку ґрунтів повоєнних ландшафтів з метою всебічного дослідження та визначення пріоритетів для відновлення.* Відбирання зразків ґрунту, ґрунтових вод, повітря, зразків води з водойм, рослинності та рослинних решток та інше. Детальний аналіз складових середовища дозволить точно оцінити стан території, наявність забруднення та його склад, що в свою чергу дозволить точно підібрати комплексне «лікування» території.

2. *Діагностику біологічної активності зразків ґрунту з місць бойових дій та визначення фітотоксичності (здатність речовин здійснювати отруйний вплив на рослини) у лабораторних умовах.* Раціонально підібране використання мікробних біотехнологій, розроблених препаратів, не лише дасть змогу прискорити відновлення ґрунтів, а й сприятиме їхньому швидкому поверненню до землекористування як ресурсу для отримання екологічної продукції – якісніших врожаїв.

3. *Розроблення схеми застосування комплексних мікробних біотехнологій залежно від стану ґрунту, визначених токсичних речовин і доступності обробки.* Застосовування мікроорганізмів, які здатні розкласти токсичні речовини та мікробні препарати для відновлення

високого вмісту корисних мікроорганізмів у ґрунтах. Це дасть змогу розпочати процеси відновлення. Для вилучення токсичних речовин можна застосовувати фіторемедіанти (бобові, злакові, хрестоцвіті).

4. Розроблення планів консервації найбільш пошкоджених земель, де інші заходи з відновлення є економічно не вигідними, а краще відновлюватися природним шляхом. Гірким, але яскравим прикладом є Чорнобильська зона відчуження. Через високий рівень радіаційного забруднення було прийнято рішення створити «зону відчуження», де заборонена будь яка діяльність, що може привести до перенесення забруднення. Та за 38 років бачимо, що природа пришвидшує темпи відновлення біофітоценозів.

ВИСНОВКИ

Відновлення природи в цілому, а в основі – відновлення ґрунтів, для нас це один з головних етапів післявоєнної відбудови країни. Для великої аграрної країни великим ресурсом є придатні для сільського господарства території, і вже зараз потрібно розробляти комплексний підхід для відновлення територій. Потрібно розглядати проблему комплексно, починаючи від фізичного розмінування територій і обстеження на наявність механічних забруднень, продовжуючи детальним аналізом всього комплексу забруднення (хімічного, радіоактивного, біологічного, забруднення що призвело до зміни фітоценозів – прикладом є знищення Каховської ГЕС) і завершуючи наданням реальних практичних рішень для рекультивації земель. Великі масштаби та різноманіття проблем потребують постійних досліджень, удосконалення знань, збільшення зусиль для отримання відповідей та рішень на поставлені проблеми, а також покликані максимально підготувати до нових викликів, які, на жаль, тільки збільшуються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національний виклик: наука, бізнес і держава гуртуються заради відновлення родючості ґрунтів. Агробізнес сьогодні. 2021. Доступ до журналу: <https://agro-business.com.ua/2017-09-29-05-56-43/item/23897-natsionalnyi-vyklyk-nauka-biznes-i-derzhava-hurtuiutsia-zarady-vidnovlennia-rodichosti-gruntiv.html>
2. <https://ecoaction.org.ua/vijna-vplyvaie-na-grunty.html>

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ПІСЛЯВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ҐРУНТОВИХ І РОСЛИННИХ
РЕСУРСІВ ТА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА КРАЇНИ»**

м. Київ, 20–21 червня 2024 року

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПІСЛЯВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ҐРУНТОВИХ І РОСЛИННИХ РЕСУРСІВ
ТА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА КРАЇНИ» (м. Київ, 20–21 червня 2024 року)
НУБІП України, 2024. 222 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

–Тонха О.Л., проректор з науково-педагогічної роботи, голова організаційного комітету;

–Літвінов Д.В., директор НДІ рослинництва та ґрунтознавства, професор кафедри агрохімії та якості продукції рослинництва ім. О.І. Душечкіна, співголова організаційного комітету;

–Ткаченко М.А., директор ННЦ «Інститут землеробства НААН» (за згодою);

– Паламарчук Р.П., в.о. директора Державної установи «Інститут охорони ґрунтів України» (за згодою);

–Корнієнко В.І., директор УЛЯБП АПК НУБіП України

–Kashtanova Olena, Prof. Anhalt University of Applied Sciences, Germany (за згодою);

–Kutcher Randy, Prof. Saskatchewan University (за згодою);

–Jean Jong, Prof. Swedish University of Agricultural Sciences (за згодою);

–Ghaley Bhim, PhD. Prof Copenhagen University (за згодою);

–Sahar Azarkamand PhD. Researcher UNESCO Chair in Life Cycle and Climate Change (за згодою);

–Гаврилюк О.С., заступник декана агробіологічного факультету, доцент кафедри садівництва ім. проф. В.Л. Симиренка, секретар оргкомітету.

Члени організаційного комітету:

– Бикін А.В., завідувач кафедри агрохімії та якості продукції рослинництва ім. О.І. Душечкіна;

– Забалуєв В.О., завідувач кафедри ґрунтознавства та охорони ґрунтів ім. проф. М.К. Шикули;

– Завгородній В.М., заступник декана агробіологічного факультету, доцент кафедри технології зберігання, переробки і стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика;

- Каленська С.М., завідувач кафедри рослинництва
- Коваленко В.П., декан агробіологічного факультету, професор кафедри рослинництва;
- Мазур Б.М., завідувач кафедри садівництва ім. проф. В. Л. Симиренка, кандидат сільськогосподарських наук, доцент;
- Макарчук О.С., завідувач кафедри генетики, селекції і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського;
- Подпрятков Г.І., завідувач кафедри технології зберігання, переробки і стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б. В. Лесика;
- Танчик С.П., завідувач кафедри землеробства та гербології;
- Федосій І.О., завідувач кафедри овочівництва і закритого ґрунту;

Редактори випуску:

- **Літвінов Д.В.**, директор НДІ рослинництва та ґрунтознавства, професор кафедри агрохімії та якості продукції рослинництва ім. О.І. Душечкіна, співголова організаційного комітету;
- **Гаврилюк О.С.**, заступник декана агробіологічного факультету, доцент кафедри садівництва ім. проф. В.Л. Симиренка, секретар оргкомітету.